

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

#MİLLİ
TEKNOLOJİ
HAMLESİ

BEBKA
Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı

Gelenekten
Geleceğe
Akan Şehir

MUSTAFAKEMALPAŞA İLÇE RAPORU

bebka.org.tr

RAPORUN KAPSAMI

Bu rapor, kalkınma göstergelerinin ilçe düzeyinde takibi amacıyla Bursa ili Mustafakemalpaşa ilçesine ilişkin doğal, sosyal ve ekonomik bileşenler yönünden değerlendirmeleri kapsamakta olup; ilçe, il ve bölge düzeyinde yürütülecek araştırma, analiz, strateji ve planlama çalışmalarına bütüncül bir kaynak oluşturması ve Ajans desteklerini yönlendirmesi amacıyla Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı koordinasyonunda faaliyet gösteren Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanmıştır.

HAKLAR BEYANI

Bu rapor, yalnızca ilgililere genel rehberlik etmesi amacıyla hazırlanmıştır. Raporunda yer alan bilgi ve analizler raporun hazırlandığı zaman diliminde doğru ve güvenilir olduğuna inanılan kaynaklar ve bilgiler kullanılarak, yararlanıcıları yönlendirme ve bilgilendirme amaçlı olarak yazılmıştır. Raporundaki bilgilerin değerlendirilmesi ve kullanılması sorumluluğu, doğrudan veya dolaylı olarak, bu rapora dayanarak karar veren şahıs ve kurumlara aittir. Bu rapordaki bilgilere dayanarak bir eylemde bulunan, eylemde bulunmayan veya karar alan kimselere karşı Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı sorumlu tutulamaz.

Bu raporun tüm hakları Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı'na aittir. Raporunda yer alan görseller ile bilgiler telif hakkına tabi olabileceğinden, her ne koşulda olursa olsun, bu rapor hizmet gördüğü çerçevenin dışında kullanılamaz. Bu nedenle; Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı'nın yazılı onayı olmadan raporun içeriği kısmen veya tamamen kopyalanamaz, elektronik, mekanik veya benzeri bir araçla herhangi bir şekilde basılamaz, çoğaltılamaz, fotokopi veya teksir edilemez, dağıtılamaz, kaynak gösterilmeden iktibas edilemez.

İÇİNDEKİLER

1. YÖNETİCİ ÖZETİ	6
2. GİRİŞ.....	7
3. TARİH.....	7
4. İDARİ YAPI.....	8
5. DOĞAL YAPI.....	8
5.1. İklim.....	8
5.2. Bitki Örtüsü ve Arazi Kullanımı.....	8
5.2.1. Bitki Örtüsü	8
5.2.2. Arazi Kullanımı.....	9
5.3. Enerji ve Yeraltı Kaynakları.....	9
5.3.1. Jeotermal Kaynaklar	9
5.3.2. Maden Rezervleri.....	9
6. SOSYAL YAPI	10
6.1. Nüfus ve Demografik Yapı	10
6.2. Gelişmişlik Düzeyi (SE-GE)	11
6.3. Eğitim	11
6.4. Sağlık	12
7. TURİZM ve KÜLTÜREL YAPI.....	13
8. ALTYAPI.....	14
8.1. Elektrik.....	14
8.2. Doğalgaz	15
9. EKONOMİK YAPI	15
9.1. İşgücü ve Sektörel Dağılımı	15
9.2. Tarım ve Hayvancılık	16
9.3. Sanayi	19
9.3.1. Organize Sanayi Bölgeleri (OSB).....	19
9.3.2. Küçük Sanayi Siteleri (KSS)	20
10. GZFT ANALİZİ.....	21
11. SONUÇ	21

ŞEKİLLER

Şekil 1. Mustafakemalpaşa İlçesinin İl İçindeki Konumu.....	7
Şekil 2. İlçede Yer Alan Yerleşim Merkezleri.....	8
Şekil 3. Corine 2018 Bursa İli Mustafakemalpaşa İlçesi Alan Kullanımı Verileri.....	9
Şekil 4. Mustafakemalpaşa İlçesi Nüfus Piramidi (2021).....	10
Şekil 5. Mustafakemalpaşa İlçesi Elektrik Kullanımı (2014-2018)	14
Şekil 6. Mustafakemalpaşa İlçesi Doğalgaz Kullanımı (2014-2018)	15
Şekil 7. Mustafakemalpaşa İlçesi Sigortalı Çalışan Sayıları Dağılımı (2020).....	15
Şekil 8. Mustafakemalpaşa İlçesi Sigortalı Çalışanların Sektörlere Göre Dağılımı (2020) .	16
Şekil 9. Mustafakemalpaşa'da İmalat Yapan İşyerlerinin Sektörel Dağılımı (2020)	19

TABLolar

Tablo 1. Mustafakemalpaşa İlçesinin Son Beş Yıldaki Cinsiyet Bazındaki Nüfus Sayıları .	10
Tablo 2. Sosyoekonomik Gelişmişlik (SE-GE) Sıralaması.....	11
Tablo 3. Mustafakemalpaşa İlçesi Eğitim İstatistikleri.....	11
Tablo 4. Yükseköğretim Bölüm ve Öğrenci Sayısı Verileri (2020-2021)	12
Tablo 5. Mustafakemalpaşa İlçesi 2017-2021 Yılları Arasında Tarım Alanları Dağılımı	17
Tablo 6. Mustafakemalpaşa İlçesi 2017-2021 Yılları Arasında En Çok Üretilen Ürünler....	17
Tablo 7. Mustafakemalpaşa İlçesinde Öne Çıkan Ürünlerin Üretim Miktarı ve Payları	17
Tablo 8. İlçede Dağıtılan Fidan Sayısı (2020-2021)	18
Tablo 9. Mustafakemalpaşa İlçesi Hayvancılık Veriler (2021)	18
Tablo 10. Mustafakemalpaşa İlçesi Tarımsal Veriler (2019).....	18
Tablo 11. Mustafakemalpaşa İlçesi Arıcılık Verileri (2021).....	19
Tablo 12. Mustafakemalpaşa İpekböcekçiliği Verileri (2021).....	19
Tablo 13. Mustafakemalpaşa OSB Sektörel Dağılımı.....	20
Tablo 14. Mustafakemalpaşa Mermereçiler OSB Sektörel Dağılımı	20
Tablo 15. Mustafakemalpaşa İlçesi KSS Verileri	20

KISALTMALAR

BAĞ-KUR: Esnaf ve Sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu

ÇKS: Çiftçi Kayıt Sistemi

SE-GE: Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması

SGK: Sosyal Güvenlik Kurumu

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

YER-SİS: Türkiye'de Kentsel ve Kırsal Yerleşim Sistemleri Araştırması

GZFT: Güçlü ve Zayıf Yönler, Fırsat ve Tehditler

İLÇENİN KÜNYESİ

İlçe Adı	Mustafakemalpaşa
İl Merkezine Uzaklık	84 km
Yüzölçümü	1.621 km ²
Bitki Örtüsü	Orman ve maki
Nüfus Sayısı (2021)	102.284
Çalışma Çağındaki Nüfus Oranı (2021)	%66,66
Gelişmişlik Düzeyi (SE-GE)	3. kademe
İlçede Üretimde Bulunan Sektörler	İmalat sanayi ve tarım
İlçede Öne Çıkan Sektör	Gıda, mermer ve doğaltaş
İlçede Öne Çıkan Tarım Ürünü	Biber, armut, şeftali, zeytin, incir
Organize Sanayi Bölgesi	Mustafakemalpaşa OSB, Mustafakemalpaşa Mermerciler OSB
Küçük Sanayi Sitesi	Mustafakemalpaşa KSS Tepecik KSS
İlçede Öne Çıkan Turizm Türü	Termal, doğa ve tarih turizmi
Somut Kültürel Miras	Suuçtu Şelalesi, Tümbüldek Kaplıcaları, Ayvaini Mağarası, Şapçı Şelalesi, Kösehoroz Şelalesi, Lalaşahin Paşa Külliyesi, Hamzabey Camisi, Aktopraklık Höyük Arkeopark
Somut Olmayan Kültürel Miras	Türk daması, boza kültürü, süpürge kültürü, yağmur duası, hıdırellez, kahve kültürü
ÇKS'ye Kayıtlı Çiftçi Sayısı	2.898
Doğalgaz Altyapısı	Var
Jeotermal Kaynak	Tümbüldek Kaplıcaları
Maden Rezervleri	Mermer, Manganez, Jips, Kireçtaşı

Not: Raporda kullanılan veriler ve yayınlandığı yıllar baz alınarak hazırlanmıştır.

1. YÖNETİCİ ÖZETİ

Mustafakemalpaşa ilçesi kuzeyinde Karacabey ve Uluabat Gölü; doğusunda Orhaneli, güneydoğusunda Büyükorhan, kuzeydoğusunda Nilüfer ilçesi ve batısında Balıkesir ile çevrilidir. Bursa ilinin en büyük yüzölçümüne sahip ilçesidir.

Mustafakemalpaşa ilçesi toplam 164 bin hektar alana sahip olup, arazi kullanımını ağırlıklı olarak orman ve yarı doğal alanlar (%51,4) ile tarımsal alanlar (%42,4) oluşturmaktadır.

Nüfusu düzenli olarak artmakta olan ilçenin nüfusu 2022 yılı için 102.284 kişi olarak tespit edilmiştir. Buna ek olarak çalışma yaşında ki nüfus (15-64) %66,66'tür. Bu çerçevede de insan kaynağı olarak güçlü bir ilçe olduğu değerlendirilmiştir.

SEGE kapsamına 3. kademe olarak değerlendirilmekte ve Bursa ilinde 10. sırada yer almaktadır. Ekonomik imkanları görece iyi olmasına rağmen eğitim, sağlık ve sosyo-kültürel ihtiyaçlar açısından Bursa ve Balıkesir il merkezlerine bağımlı olduğu görülmektedir.

İlçede ülkemizin önemli yeraltı kaynaklarından birisi olan bor madeni bulunmaktadır ve eti maden işletmeleri tarafından işletilmektedir. Manyezit ve linyit yatakları da bulunan ilçede, mermer yataklarının yaygın olması nedeniyle mermerciler organize sanayi bölgesi de kurulmuştur.

İlçede Tümbüldek Kaplıcaları önemli bir termal merkez olarak öne çıkmaktadır. Buna ek olarak doğa turizmi ve tarih turizmi açısından da birçok seçenek sunan bir ilçe olduğu görülmektedir. İlçenin turizminin geliştirilmesi için konaklama ve günü birlik hizmet sunan tesisler için çalışmalar devam etmektedir. Bu çalışmalar tamamlandığında önemli bir turizm merkezi olacağı düşünülmektedir.

İlçenin geçim kaynakları içerisinde ön plana çıkan tarım-hayvancılık ve bununla ilişkili olarak gıda imalat sanayidir. İlçede iki Organize Sanayi Bölgesi ve Türkiye çapında ve uluslararası piyasada iş yapmakta olan firmaların konserve ve meyve suyu üretim fabrikaları da bulunmaktadır. Buna ek olarak madencilik ve ilişkili sanayi sektörleri ile perakende ticaret ilçedeki diğer belirgin ekonomik faaliyetlerdir.

2. GİRİŞ

Coğrafi koordinatlar olarak; batısı 28°10' (Adaköy), doğusu 28°47' (Ömeraltı) Doğu boylamlarındadır. Enlem olarak güneyde 39° 44' (Hacıahmet) ve kuzeyde 40° 10' (Kumkadı köyü) kuzey enlemleri arasındadır.

Mustafakemalpaşa ilçesi kuzeyinde Karacabey ve Uluabat Gölü; doğusunda Orhaneli, güneydoğusunda Büyükorhan, güneybatısında Balıkesir'in Kepsut ve Dursunbey, batısında Balıkesir' in Susurluk, kuzeydoğusunda Nilüfer ilçesi ile çevrilidir.

İl Merkezine Uzaklık: 84 km

Yüzölçümü: 1.621 km²

Şekil 1. Mustafakemalpaşa İlçesinin İl İçindeki Konumu

3. TARİH

Miletopolis'in tarihine dair anlatılar, göl (şu an Uluabat veya Manyas Gölü) kıyısında yerleşimlerin izlerini taşır. Göl seviyesinin zamanla düşmesi sonucu, MS 301-331 yılları arasında Kirmasti'den günümüz Lalaşahin Mahallesi'ne taşındığına inanılır. Ayrıca, bu bölgede Hitit Uygarlığı döneminden itibaren yerleşimlerin başladığı kabul edilir.

Eski adı Kirmasti (Kremastre) olan bu ilçe, tarihi boyunca farklı uygarlıkların etkisi altında kalmıştır. Miletopolis adıyla Romalılar döneminde önemli bir yerleşim haline gelmiştir. MS 300 yılında piskoposluk merkezi ilan edilen bu kent, Bizans, Selçuklu ve Karesioğulları yönetimleri altına girmiştir. İlçenin isminin Bizans döneminde kadın lideri Kirmastorya'dan geldiği düşünülmektedir. 1336 yılında Osmanlı İmparatorluğu'na katılan ilçe, Balkanlar ve

Kafkasya'dan gelen Arnavutlar ve Çerkezlerin yerleşmesine tanıklık etmiştir. Yunan işgali altına giren ilçe, 14 Eylül 1922'de kurtarılmıştır.

1909 yılında Kirmasti, 3 cami, 5 mescit, 1 medrese, 1 rüştiye okulu, 8 ilkokul, 2 kilise, 2 hamam, 7 han, 183 dükkân, 4 tabakhane, 2 boyahane, 3 dokuma atölyesi ve 2 buharlı, 1 atlı olmak üzere 6 değirmen gibi önemli yerlere sahipti. Kurtuluş Savaşı sonrasında, kasaba meclisinin Mustafa Kemal Atatürk'e ithafen aldığı bir kararla ilçe, Mustafakemalpaşa adını almıştır.

4. İDARİ YAPI

Büyükşehir Kanununda yapılan değişiklikle büyükşehir sınırlarının il sınırı olarak kabul edilmesiyle kırsal yerleşmeler mahalle statüsüne geçmiştir. Mustafakemalpaşa; 1 belediye 131 mahalleden oluşmaktadır.

Şekil 2. İlçede Yer Alan Yerleşim Merkezleri

5. DOĞAL YAPI

5.1. İklim

Akdeniz iklimi özelliklerini taşır. Yazlar uzun, kışlar ise kısa sürelidir. Ilıman ve nemli iklim karakterini gösterir. Nem ortalaması %71,6'dır. Yıllık ortalama sıcaklık 14,2°C'dir.

5.2. Bitki Örtüsü ve Arazi Kullanımı

5.2.1. Bitki Örtüsü

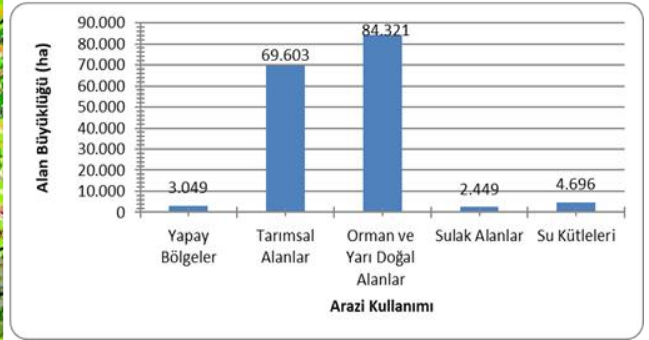
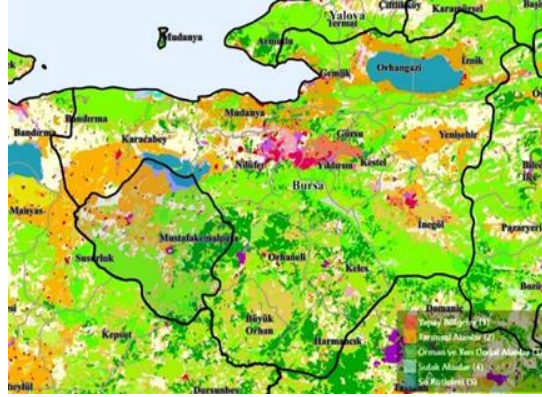
Mustafakemalpaşa'nın ormanlarının büyük bir kısmı yaprak döken ağaçlardan oluşur. Orman sınırından uzaklaştıkça ağaç yükseklikleri düşer ve fundalık alanlar ortaya çıkar. Bu bölgeler genellikle mera olarak kullanılır. Geriye kalan arazi ise tarım için uygundur ve farklı tarım türlerine ev sahipliği yapar. Mustafakemalpaşa'nın kuzey ve batısı düzlüktür, ancak

güney ve doğusu dağlık arazidir. Mustafakemalpaşa Ovası'nın oluşumunda Uluabat Gölü ve Mustafakemalpaşa Çayı'nın etkisi büyüktür. Sulama için kullanılan topraklar genellikle ağır, orta hafif ve çok hafif tiplerde olup çeşitlilik gösterir.

5.2.2. Arazi Kullanımı

Mustafakemalpaşa ilçesi toplam 164 bin hektar alana sahip olup, arazi kullanımını ağırlıklı olarak orman ve yarı doğal alanlar (%51,4) ile tarımsal alanlar (%42,4) oluşturmaktadır.

Şekil 3. Corine 2018 Bursa İli Mustafakemalpaşa İlçesi Alan Kullanımı Verileri

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı (2020)

5.3. Enerji ve Yeraltı Kaynakları

5.3.1. Jeotermal Kaynaklar

Mustafakemalpaşa ilçesinde Tümbüldek Kaplıcaları ilçe merkezine 13 kilometre uzaklıktaki Akarca mahallesi sınırları içinde bulunmaktadır. Kaplıcaya ulaşım, ilçenin güney kısmında bulunan Yalıntaş köyü üzerinden sağlanmaktadır. İlk çağlardan beri bu yörede termal kaynakların var olduğu ve kullanıldığı varsayılmaktadır.

Soğuk kaynak 21°C, sıcak kaynak suyu 50°C'dir. Her ikisi de kimyasal yönden aynı özellikleri taşır. Sodyum-kalsiyum bikarbonatlı yapıdaki bu suların mineral miktarı litrede 2,8 ve 2,7 gramdır. Soğuk suda 700 mg/lit, sıcak suda 400 mg/lit CO₂ bulunur. 4

Tümbüldek kaplıcaları, hem etrafında bulunan iyi korunmuş yeşil doğasıyla bir mesire alanı olarak kullanılmakta hem de romatizma başta olmak üzere birçok rahatsızlığa karşı iyileştirme etkileri gösterdiği için bölge halkı tarafından ilgi gösterilmektedir.

5.3.2. Maden Rezervleri

Bor

- Maden Yatağı: Kestelek Sahası
- Tenör: %45 B₂O₃
- Rezerv: 6.291.000 ton görünür + muhtemel + mümkün rezerv.

Mermer

- Maden Yatağı: Soğucak - Mustafakemalpaşa Siyahı
- Kalite: Beyaz renkli ve iri kristallidir. Sertliği 3, yoğunluğu 2.74 g/cm³, por. %0,4
- Rezerv: 75.000.000 m³

Manyezit

- Maden Yatağı: Söğütalan Sahası
- Tenör: % 45 MgO
- Rezerv: 16.000 ton görünür, 2.000 ton muhtemel rezerv.

Linyit

- Maden Yatağı: Devecikonak
- Rezerv 15.415

6. SOSYAL YAPI

6.1. Nüfus ve Demografik Yapı

Mustafakemalpaşa'da 2021 yılı sonu itibariyle 101.407 kişi yaşamaktadır. Nüfusun %50,32'sini kadın nüfus, %49,68'ini erkek nüfus oluşturmaktadır.

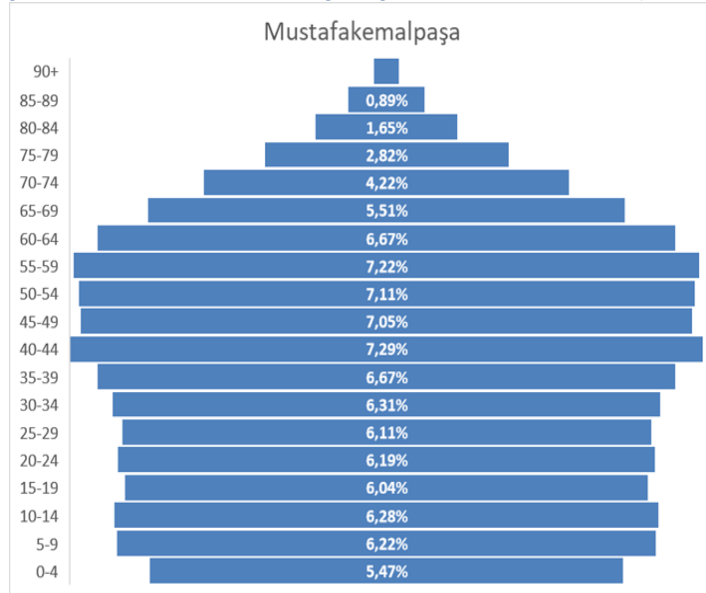
Tablo 1. Mustafakemalpaşa İlçesinin Son Beş Yıldaki Cinsiyet Bazındaki Nüfus Sayıları (2016-2020)

Yıl Cinsiyet	2017	2018	2019	2020	2021
Erkek	49.701	50.061	50.379	50.554	50.379
Kadın	50.271	50.635	50.740	51.266	51.028
Toplam	99.972	100.696	101.119	101.820	101.407

Kaynak: TÜİK

Mustafakemalpaşa ilçesi nüfus piramidi incelendiğinde, ilçede %7,29 oranı ile 40-44 yaş arası nüfusun ilk sırada, %7,22 oranı ile 55-59 yaş arası nüfusun ikinci sırada ve %7,11 oranı ile 50-54 yaş arası nüfusun üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Buna göre ilçede orta yaş ve çalışma çağındaki nüfusun yoğunlaştığını söylemek mümkündür.

Şekil 4. Mustafakemalpaşa İlçesi Nüfus Piramidi (2021)

Kaynak: TÜİK

6.2. Gelişmişlik Düzeyi (SE-GE)

Mustafakemalpaşa İlçesi Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yürütülen Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırmasında (SEGE) sosyo-ekonomik gelişmişlik bakımından Türkiye'deki ilçeler içerisinde 265.inci, Bursa'daki 17 ilçe içinde ise 10. sıradadır. İlçe 0,285 skor ile sosyo-ekonomik gelişmişlik açısından 3. kademe yer almıştır.

Tablo 2. Sosyoekonomik Gelişmişlik (SE-GE) Sıralaması

İlçe Adı	Genel Sıralama	İl İçindeki Sıralama	Skor	Kademe
Mustafakemalpaşa	263	10	0,285	3

Kaynak: Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2022)

6.3. Eğitim

Mustafakemalpaşa ilçesinde 2016-2020 yılları arasında ilköğretim ve ortaöğretim seviyelerinde eğitim veren özel okulların sayılarında artış görülmüştür. Özel okullarda öğrenim gören öğrenci sayıları, öğretmen sayıları ve derslik sayıları da okul sayılarına paralel olarak artmıştır. Resmi okul sayılarında ilkokul düzeyinde okul sayısında bir azalma olmuş, diğer seviyelerde aynı kalmıştır.

Tablo 3. Mustafakemalpaşa İlçesi Eğitim İstatistikleri

Okul Türü		KREŞ & G. Bakım Evi		OKUL ÖNCESİ		İLKOKUL		ORTAOKUL		LİSE GENEL		LİSE MESLEK	
Veri Türü	Yıl	Özel	Resmi	Özel	Resmi	Özel	Resmi	Özel	Resmi	Özel	Resmi	Özel	Resmi
Okul Sayısı	2016	2	3	2	1	1	34	1	28	2	4	1	8
	2020	2	3	4	1	2	28	3	26	5	4	1	8
Öğrenci Sayısı	2016	73	65	176	1104	219	4790	327	3741	264	1931	55	3045
	2020	45	0	156	1267	242	4900	239	4738	274	2163	18	2688
Öğretmen Sayısı	2016	0	0	3	6	18	315	25	289	33	70	15	275
	2020	9	1	12	8	34	316	45	330	92	114	14	259
Derslik Sayısı	2016	8	2	7	5	24	395	16	140	12	50	15	147
	2020	6	3	13	5	36	368	37	150	34	50	17	178

Kaynak: Bursa İl Milli Eğitim Müdürlüğü (2020)

- İlköğretimde derslik başına öğrenci sayısı (2020)¹ : 12,73
- Ortaöğretimde derslik başına öğrenci sayısı (2020)² : 21,73
- İlköğretimde öğretmen başına öğrenci sayısı (2020) : 14,7
- Ortaöğretimde öğretmen başına öğrenci sayısı (2020) : 11,9
- Okuryazarlık Oranı (2021) : %97,1

¹ İlköğretim için ilkokul ve ortaokul değerleri toplanarak hesaplanmıştır

² Ortaöğretim için lise ve meslek lisesi değerleri toplanarak hesaplanmıştır.

İlk ve orta öğretimde derslik başına düşen öğrenci sayısı sırası ile 12,7 ve 21,73 olup makul seviyededir. Okur yazarlık oranı %97,1 olarak tespit edilmiştir.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı koordinasyonunda Türkiye'deki ilçeler arasındaki hizmet ağlarını inceleyen ve analiz eden YER-SİS (2020) çalışması neticesinde ortaöğretim eğitimi için Mustafakemalpaşa'dan ortaöğretim için en çok seyahat edilen ilçelerin Bursa merkez, Karacabey ve Balıkesir olduğu tespit edilmiştir. Mustafakemalpaşa'ya ise Karacabey, Susurluk ve Orhaneli'nden ortaöğretim için öğrenci geldiği tespit edilmiştir.

Tablo 4. Yükseköğretim Bölüm ve Öğrenci Sayısı Verileri (2020-2021)

Fakülte- Yüksekokul Adı	Bölüm Adı	Öğrenci Sayısı
B. U. Ü. Mustafakemalpaşa MYO	Elektrik	4
B. U. Ü. Mustafakemalpaşa MYO	Gıda Teknolojisi	100
B. U. Ü. Mustafakemalpaşa MYO	İşletme Yönetimi	108
B. U. Ü. Mustafakemalpaşa MYO	Makine	8
B. U. Ü. Mustafakemalpaşa MYO	Muhasebe ve Vergi Uygulamaları	115
B. U. Ü. Mustafakemalpaşa MYO	Organik Tarım	40
B. U. Ü. Mustafakemalpaşa MYO	Pazarlama	76
B. U. Ü. Mustafakemalpaşa MYO	Süt Ve Ürünleri Teknolojisi	1
B. U. Ü. Mustafakemalpaşa MYO	Tohumculuk Teknolojisi	34
	TOPLAM	486

Kaynak: YÖK (2020-2021)

Mustafakemalpaşa ilçesinde Uludağ Üniversitesine bağlı Mustafakemalpaşa Meslek Yüksek Okulu'nda (MYO) 9 adet bölümde 2020-2021 öğretim yılında toplam 486 kayıtlı öğrenci bulunmaktadır.³

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı koordinasyonunda yürütülmüş YER-SİS çalışması neticesinde yükseköğretim eğitimi için Mustafakemalpaşa'dan seyahat edenlerin sırasıyla en çok Bursa, İstanbul ve İzmir'i tercih ettiği görülmektedir⁴

6.4. Sağlık

Mustafakemalpaşa Devlet Hastanesi Bursa-İzmir karayolu kenarında yer almaktadır.100.469 metre kare arsa üzerine yapımı tamamlanan hastanenin 35.000 metre kare kapalı alanı mevcuttur. İlçede özel hastane bulunmamaktadır.

- Toplam Hastane Sayısı (2020) :1
- Hastane yatak sayısı (yoğun bakım dahil) (2020) :239
- Bin kişiye düşen yatak sayısı (2020) :2,35
- Yoğun bakım yatak sayısı (2020) :39
- Bin kişiye düşen yoğun bakım yatak sayısı (2020) :0,38
- Toplam hekim sayısı (2020) :52

³ <https://yersis.gov.tr>

⁴ <https://yersis.gov.tr>

YER-SİS (2020) çalışmasında yer verilen ağ analizine göre sağlık hizmetlerine ulaşabilmek Mustafakemalpaşa'dan sağlık hizmeti için seyahat edenlerin ağırlıklı olarak Bursa Merkez, Balıkesir Merkez ve İstanbul'u tercih ettikleri görülmektedir. Mustafakemalpaşa ilçesine sağlık hizmetleri için Susurluk (Balıkesir), Karacabey ve Kepsut (Balıkesir) ilçelerinden seyahat edildiği tespitler arasındadır.⁵

7. TURİZM ve KÜLTÜREL YAPI

İlçede Öne Çıkan Turizm Türü: Termal, doğa ve tarih turizmi

Destinasyonlar/Kültür ve Turizm Varlıkları: Suuçtu Şelalesi, Tümbüldek Kaplıcaları, Ayvaini Mağarası, Şapçı Şelalesi, Kösehoroz Şelalesi, Lalaşahin Paşa Külliyesi, Hamzabey Camisi, Aktopraklık Höyük Arkeopark

Somut Olmayan Kültürel Miras: Türk Daması, Boza Kültürü, Süpürge Kültürü, Yağmur Duası- Hıdırellez, Kahve Kültürü

- İlçe Bazında Turizm İşletme Belgeli Konaklama Tesisleri Sayısı (2021) : 1
- İlçe Bazında Belediye Belgeli Konaklama Tesisleri Sayısı (2021) : 4
- İlçe Bazında Konaklama Verileri (Doluluk Oranı, 2021) : %31,02
- İlçe Bazında Konaklama Verileri (Ortalama Kalış Süresi, 2021) : 1,79

Tümbüldek Kaplıcaları

İlçenin 15 km güneyinde, Akarca Köyü sınırları içinde yer almaktadır. İlk çağlardan bu yana kaplıcaların bu bölgede aktif olduğu sanılmaktadır. Bölgeden yaklaşık 2 km uzaklıkta bulunan bulunan tarihi hamam kalıntıları bu kanyı kuvvetlendirmektedir. Harabelerden sökülen sütunlar 1895 'te Tümbüldek Hamamı onarılırken kullanılmıştır.

Tümbüldek kaplıcaları 2006 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla termal turizm bölgesi ilan edilmiştir. Ayrıca 2021 yılında Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından "Nitelikli Doğal Koruma Alanı" ve "Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı" olarak tescil edilmiştir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye genelinde 15 yerde otel yapımı için 49 yıllığına, günübirlik tesis için de 20 yıllığına arazi tahsis etmek üzere çalışmalar başlatmıştır. Söz konusu yerler arasında Mustafakemalpaşa'nın termal merkezi Tümbüldek Kaplıcaları da bulunmaktadır. Buna göre Mustafakemalpaşa Derekadı Mahallesi'nde orman sınırları içinde yer alan toplam 175 bin metrekarelik iki parselde 150'şer yataklı, 5'er katlı iki otel yapılması planlanmamaktadır. Halihazırda konaklamak için, Belediye tarafından 15 günlük dönemler halinde kiraya verilen 30 civarında küçük daireler ve odalar kullanılmaktadır.

⁵ <https://yersis.gov.tr>

Suuçtu Şelalesi

İlçe merkezinin yaklaşık 17 km kuzeyinde, Karadere boyunca yer alan Suuçtu Şelalesi, bir fay hattının çökmesi sonucu oluşmuştur. 38 metre yükseklikten dökülen su, yaz aylarında azalsa da kışın doldurduğu göletiyle birlikte ziyaretçilere gezi ve piknik yapma imkânı sunar. Suuçtu Şelalesi, Muradiyesarnıç Köyü yakınlarındaki Çataltepe mevkisindedir ve doğa severler tarafından tercih edilen bir dinlenme alanıdır.

Ayvaini Mağarası

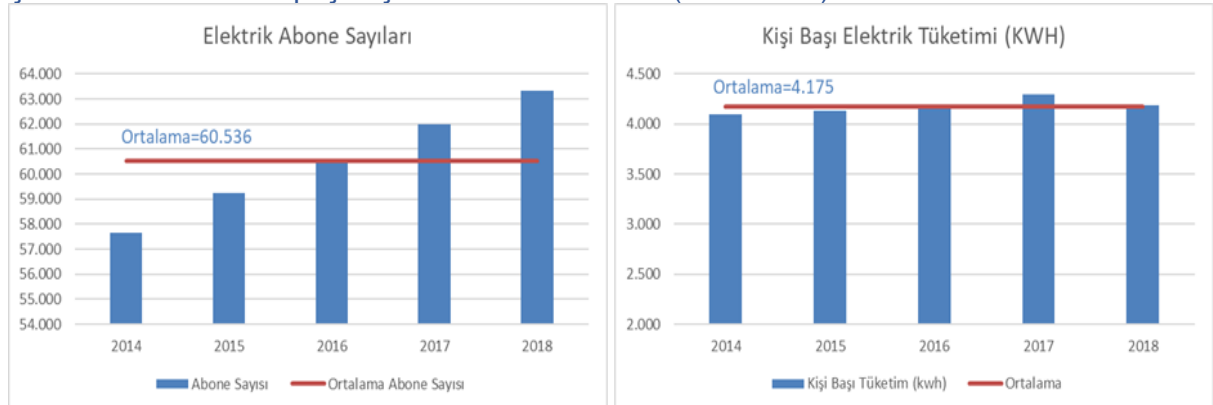
Ayvaini Mağarası, Uluabat Gölü'nün güney bölgesinde konumlanmıştır ve iki farklı girişi bulunur. Birinci girişi, Bursa'ya bağlı Kazanpınar'da yer alırken, diğer girişi Nilüfer İlçesi'ne bağlı Ayvaköy'ün yakınlarında yeraltı sularının yer üstüne çıktığı bir noktada bulunur. İki girişi arasında 4 km uzaklık vardır ve eski bir yol mağaranın yakınından geçer. Mağaranın girişleri oldukça sarp olduğundan, turistik amaçlı kullanılmamaktadır ancak profesyonel dağcılar ve mağaracılar tarafından keşfedilmektedir. Ayvaini Mağarası hidrolojik olarak aktif bir mağaradır ve Güney Marmara Bölgesi'nin en uzun mağarasıdır. Mağara içinde ilgi çekici damlataş oluşumları (sarkıt, dikit, duvar damlataşları, sulu damlataş havuzları) ve göletler bulunur. Mağarayı ziyaret etmek isteyenler için bir rehber önerilir ve turistik ziyaretlere açılması için çalışmalar devam etmektedir.

8. ALTYAPI

8.1. Elektrik

Mustafakemalpaşa ilçesine ait 2014-2018 yılları arası elektrik kullanımları aşağıda yer almaktadır. Yıllar içinde abone sayısında bir artış olmasına rağmen kişi başına tüketiminin aynı eğilimi göstermediği gözlemlenmektedir.

Şekil 5. Mustafakemalpaşa İlçesi Elektrik Kullanımı (2014-2018)

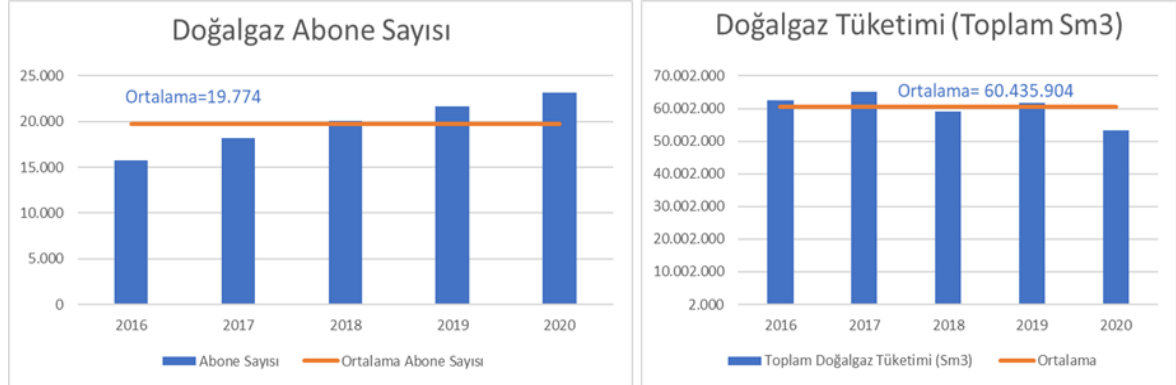

Kaynak: Uludağ Elektrik Dağıtım A.Ş.

8.2. Doğalgaz

Mustafakemalpaşa ilçesine ait 2016-2020 yılları arası doğalgaz kullanımı ve abone sayısı aşağıda yer almaktadır. Yıllara göre abone sayısında artmasına rağmen yıllık tüketim miktarında aynı eğilim gözlenmemektedir.

Şekil 6. Mustafakemalpaşa İlçesi Doğalgaz Kullanımı (2014-2018)

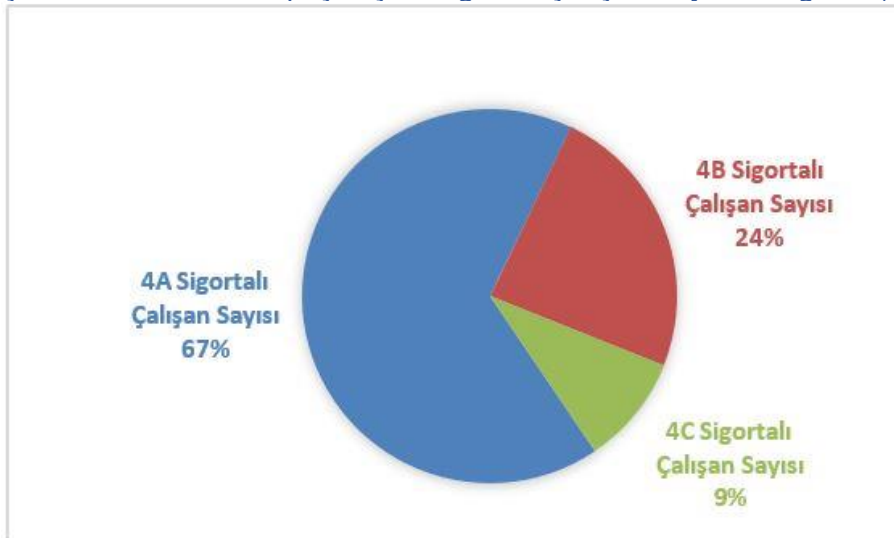
Kaynak: Akxa Mustafakemalpaşa Susurluk Karacabey Doğal Gaz Dağıtım A.Ş.

9. EKONOMİK YAPI

Mustafakemalpaşa ilçesinde ekonomik faaliyetler genel olarak mermer ve doğaltaş madenciliği ile sanayisi ön plana çıkmaktadır. Buna ek olarak Bursa- İzmir yolu üzerinde olması ve Gemlik limanına kolay ulaşımı nedeniyle Organize sanayi bölgesi içerisinde farklı sektörlerde faaliyet gösteren birçok firma yer almaktadır. Tarımsal üretimin ve faaliyetlerinde verimli araziler nedeniyle önemli bir ekonomik faaliyet alanı olduğu tespit edilmiştir.

9.1. İşgücü ve Sektörel Dağılımı

Şekil 7. Mustafakemalpaşa İlçesi Sigortalı Çalışan Sayıları Dağılımı (2020)

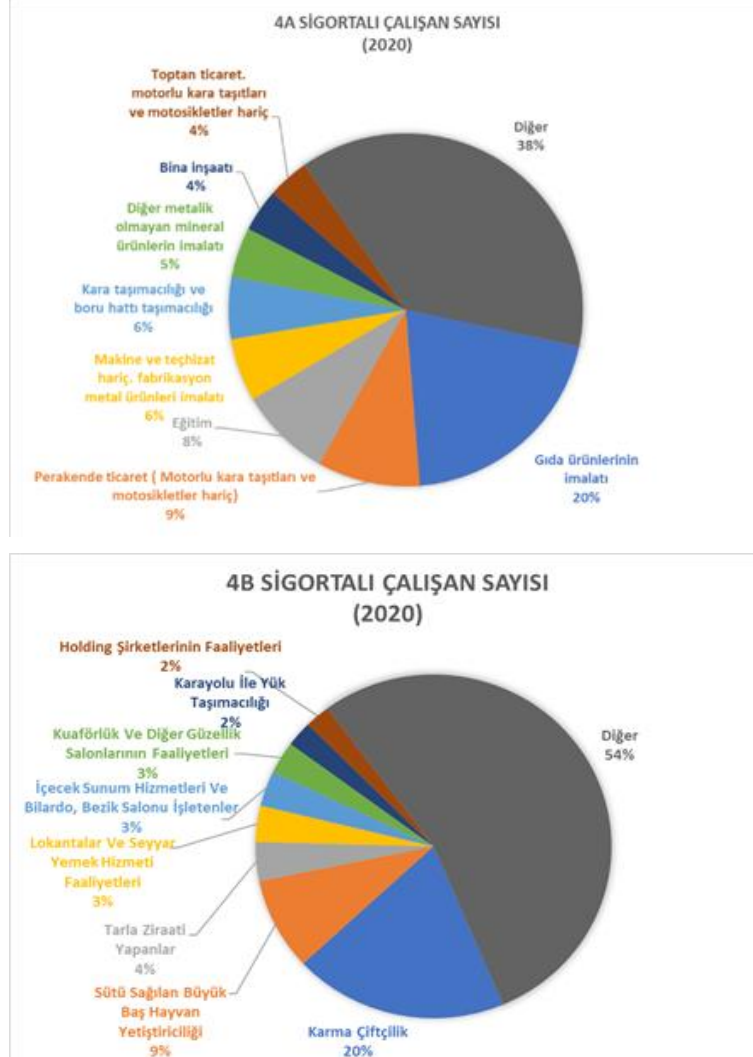

Kaynak: SGK Bursa İl Müdürlüğü

Mustafakemalpaşa ilçesine ait işgücü verileri incelendiğinde %67 oranında 4A (SGK) sigortalı çalışan sayısının ilçede yoğun olduğu görülmektedir. %24 oranı ile 4B (BAĞ-KUR) sigortalı çalışanlar ikinci sırada yer alırken, ilçede 4C (Kamu) sigortalı çalışan sayısı oranı ise %9'dur.

4A sigortalı çalışanlar arasında %20 oranı ile gıda ürünler imalatı ve %9 oranı ile perakende ticaret, 4B sigortalı çalışanlar arasında %20 karma çiftçilik ve %9 sütü sağılan büyük baş hayvan yetiştiriciliği olmak üzere toplam tarıma dayalı sektörler öne çıkmaktadır.

Şekil 8. Mustafakemalpaşa İlçesi Sigortalı Çalışanların Sektörlere Göre Dağılımı (2020)

Kaynak: SGK Bursa İl Müdürlüğü

9.2. Tarım ve Hayvancılık

İlçe Bursa'nın Karacabey'den sonra en gelişmiş tarım ilçesidir. Neredeyse her türlü tarım bitkisi yetişir. Yıllara göre tahıl üretim alanlarında azalmasına rağmen ilçede tahıl üretimi yüksektir.

Tablo 5. Mustafakemalpaşa İlçesi 2017-2021 Yılları Arasında Tarım Alanları Dağılımı (Dekar)

Ürün Grubu	2017	2018	2019	2020	2021
Meyveler, İçecek Ve Baharat Bitkileri	22.386	25.275	24.690	31.160	31.559
Nadas	57.000	60.000	63.203	30.301	45.750
Örtüaltı Tarım	5	5	5	19	37
Sebze	81.888	93.814	97.175	91.155	81.572
Süs Bitkileri	13	13	13	207	210
Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünler	327.098	333.570	325.766	244.610	243.468

Kaynak: TÜİK

En çok üretilen meyveler biber, armut ve şeftali iken Türkiye'nin sofralık zeytin üretiminin %3,24'ü ve yaş incir üretiminin %1,91'i ilçede üretilmektedir. Sebze üretiminde miktar olarak salçalık domates, karpuz, sofralık domates, salçalık biber ve kavun öne çıkmaktadır. Türkiye'nin kudret narı üretiminin %68,18'i, salçalık domates üretiminin %8'i ve brokoli üretiminin %1,8'i ilçede yetişmektedir. Tarla bitkilerinde öne çıkan ürünler silajlık mısır, yonca, italyan çimi ve mısır iken Türkiye İtalyan çimi üretiminin %6,12'si, salep üretiminin %3,66'sı ve kuru bakla üretiminin ise %2,82'si ilçede gerçekleşmektedir. Ayrıca 37.500 adet ile ülkedeki bütün lilyum zambak üretimi ilçede yetişmektedir.

Tablo 6. Mustafakemalpaşa İlçesi 2017-2021 Yılları Arasında En Çok Üretilen Tarım Ürünleri(Ton)

Ürün	2017	2018	2019	2020	2021
MEYVELER					
Biber Kuru İşlenmemiş	5.320	5.880	6.160	10.640	10.640
Armut	2.690	4.300	4.431	7.121	8.628
Şeftali	7.942	8.011	8.143	3.387	3.581
Elma Starking	1.633	1.665	1.708	2.136	2.731
SEBZELER					
Domates Salçalık	327.277	332.850	372.600	280.000	360.000
Karpuz	67.820	76.000	74.080	59.600	59.600
Domates Sofralık	40.418	51.675	50.100	34.380	34.380
Biber Salçalık, Kappa	3.687	23.625	22.925	19.650	24.000
TAHILLAR VE DİĞER BİTKİSEL ÜRÜNLER					
Mısır Slaj	486.688	570.000	561.000	552.000	552.000
Yonca Yeşilot	146.770	168.000	170.400	195.960	195.960
İtalyan Çimi Yemlik	39.000	45.500	55.250	61.750	84.500
Yulaf Yeşilot		15.523	23.625	54.209	63.189

Kaynak: TÜİK

Tablo 7. Mustafakemalpaşa İlçesinde Öne Çıkan Ürünlerin Üretim Miktarı ve Türkiye Payları (2021)

Ürün Adı	Üretim Miktarı (Ton)	Türkiye Üretimindeki Payı
Kudret Narı	45	%68,18
Domates Salçalık	360.000	%7,97
Salep	3	%3,66
Bakla Kuru	125	%2,82
Brokoli	1.875	%1,79
Armut	8.628	%1,63
Elma G. S.	1.328	%0,72

Ürün Adı	Üretim Miktarı (Adet)	Türkiye Üretimindeki Payı
Lilyum Zambak, Kesme	37.500	%100,00

Kaynak: TÜİK

Bursa Büyükşehir Belediyesinin iştiraki olarak faaliyet gösteren ve ildeki tarım faaliyetlerini destekleyen Tarım Peyzaj A.Ş. tarafından ilçedeki çiftçilere 2020-2021 yılında dağıtılan fidan sayıları Tablo 8'da belirtilmiştir.

Tablo 8. İlçede Dağıtılan Fidan Sayısı (2020-2021)

Ürün	Fidan sayısı
Yaban Mersini	3.500
Aronya	6.800

Kaynak: Tarım Peyzaj A.Ş.

İlçede et ve yumurta tavuk yetiştiriciliği yaygınlaşmıştır. Ayrıca merinos koyunculuğu ve sığır yetiştiriciliği yapılır. Ek olarak Mustafakemalpaşa Deresi ve Uluabat Gölünde balıkçılık yapılmaktadır.

Tablo 9. Mustafakemalpaşa İlçesi Hayvancılık Veriler (2021)

Hayvan Sayıları	Baş (Adet)	Türkiye'deki Payı
Büyükbaş	55.469	%0,31
Küçükbaş	81.895	%0,14
At	529	%0,63
Katır - Eşek	158	%0,13
Yumurta Tavuğu	1.729.262	%0,64
Hindi	254.650	%0,21
Kaz	6.870	%0,15
Ördek	4.110	%0,28

Kaynak: TÜİK

Toplam 9.055 çiftçinin faaliyet gösterdiği ilçede 38 tarımsal kalkınma kooperatifi, 5 sulama kooperatifi ve 3 üretici birliği faaliyet göstermektedir. Üretici birlikleri süt, meyve ve kırmızı et üretici birlikleridir. İl Ticaret Müdürlüğü'ne kayıtlı olan S.S. 280 Sayılı Mustafakemalpaşa Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifi adı ile 1 adet Tarım Satış Kooperatifi de faaliyet göstermektedir.

Tablo 10. Mustafakemalpaşa İlçesi Tarımsal Veriler (2019)

Tarımsal Veriler	Sayı
Toplam Çiftçi Sayısı	9.055
ÇKS'ye Kayıtlı Çiftçi Sayısı	2.898
ÇKS'ye Kayıtlı Olmayan Çiftçi Sayısı	6.197
Tarımsal Kalkınma Kooperatifi Sayısı	38
Sulama Kooperatifi Sayısı	5
Üretici Birlikleri Sayısı	3

Kaynak: Bursa İl Tarım ve Orman Müdürlüğü

İlçede 142 hanede bal üretimi yapılırken toplam 57 ton ile ülke üretiminin %0,06'sı gerçekleştirilmektedir.

Tablo 11. Mustafakemalpaşa İlçesi Arıcılık Verileri (2021)

İşletme Sayısı	Eski Tip Kovan Sayısı	Yeni Tip Kovan Sayısı	Toplam Kovan Sayısı	Bal Üretimi (ton)	Türkiye'deki Payı
142	450	9.330	9.780	57	0,06%

Kaynak: TÜİK

Mustafakemalpaşa, Büyükorhan' dan sonra ilde en çok ipekböcekçiliği yapılan ikinci ilçedir. İlçede 6 köyde 12 hanede ipekböcekçiliği yapılmaktadır.

Tablo 12. Mustafakemalpaşa İpekböcekçiliği Verileri (2021)

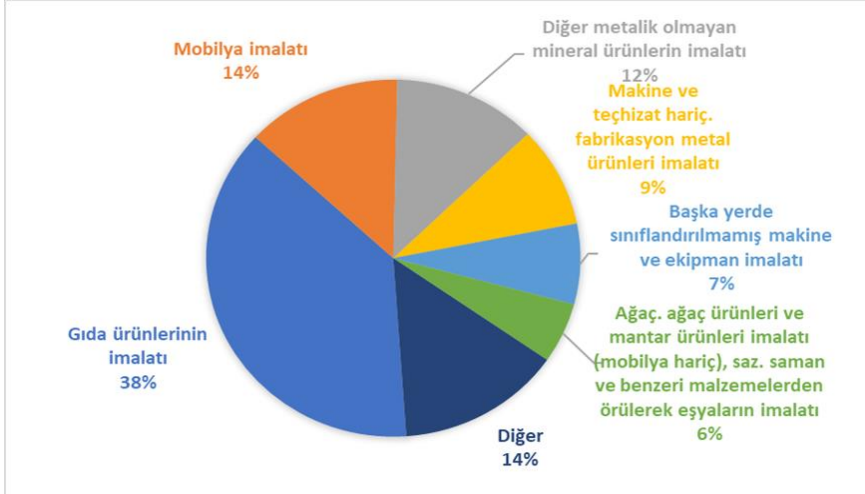
Köy Sayısı	İşletme Sayısı	İpek Böceği (Kutu)
6	12	18

Kaynak: TÜİK

9.3. Sanayi

Mustafakemalpaşa ilçe sınırları içinde 2 adet organize sanayi bölgesi vardır. Bununla birlikte ilçede TAT, SEK, Tamek, Merko, Akfa, Eker ve Juss gibi Türkiye çapında ve uluslararası piyasada iş yapmakta olan firmaların konserve ve meyve suyu üretim fabrikaları da bulunmaktadır.

Şekil 9. Mustafakemalpaşa'da İmalat Yapan İşyerlerinin Sektörel Dağılımı (2020)

Kaynak: SGK Bursa İl Müdürlüğü

9.3.1. Organize Sanayi Bölgeleri (OSB)

İlçe sınırları içerisinde 2 adet organize sanayi bölgesi bulunmaktadır. Son yıllarda özellikle Mustafakemalpaşa OSB'ye yapılan yeni yatırımlar ile doluluk oranı %80'i bulmuştur. İlçede öne çıkan sanayi sektörleri; gıda, makine ve metal, tekstil, mermer işleme ve kimyadır.

Mustafakemalpaşa OSB

OSB Alan Büyüklüğü (ha)	:233 ha
OSB Toplam Sanayi Parsel Sayısı	:61
OSB Çalışan Sayısı	:1.165
OSB Doluluk Oranı	: %80

Tablo 13. Mustafakemalpaşa OSB Sektörel Dağılımı

Sektör	Firma Sayısı
Kimya	7
Gıda	6
Metal	5
Makina	5
Tekstil	2
Diğer (Cam, Döküm vb.)	12
Toplam	37

Kaynak: Bursa Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, 2021

Mustafakemalpaşa Mermerciler OSB

OSB Alan Büyüklüğü (ha) :47 ha

OSB Toplam Sanayi Parsel Sayısı :18

OSB Çalışan Sayısı :200

OSB Doluluk Oranı : %66

Tablo 14. Mustafakemalpaşa Mermerciler OSB Sektörel Dağılımı

Sektör	Firma Sayısı
Diğer (Cam, Döküm vb.)	11
Toplam	11

Kaynak: Bursa Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, 2021

9.3.2. Küçük Sanayi Siteleri (KSS)

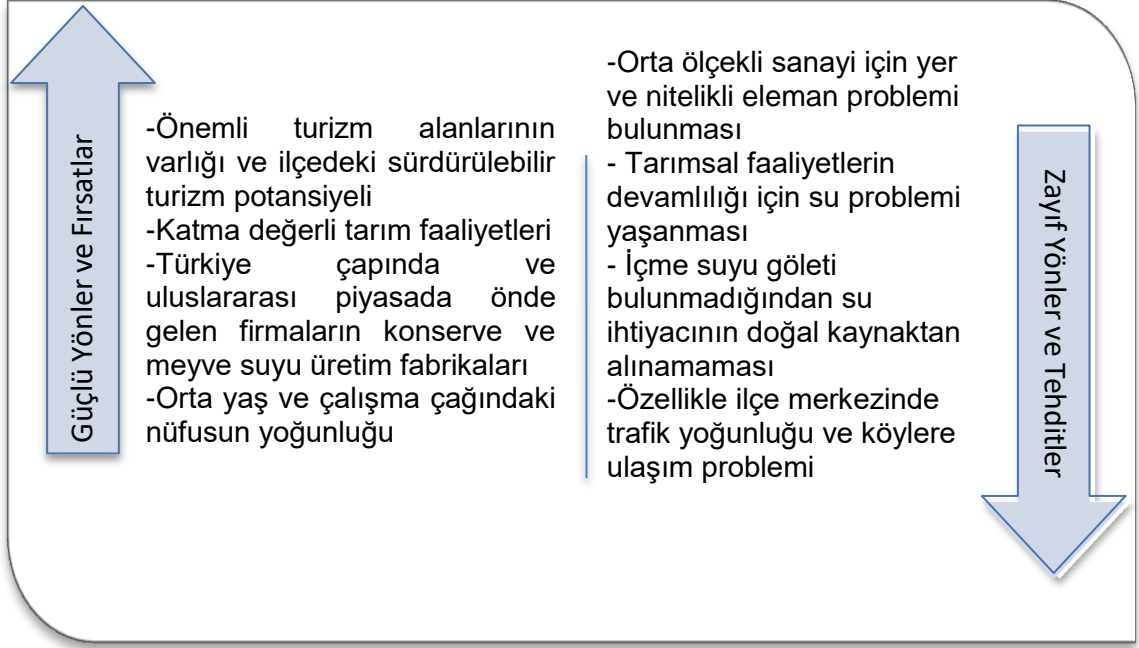
İlçede iki adet Küçük Sanayi Sitesi bulunmakta neredeyse kapasitelerinin tamamı doludur. 437 işyerinin bulunduğu sanayi sitelerinde toplam 998 kişi istihdam edilmektedir.

Tablo 15. Mustafakemalpaşa İlçesi KSS Verileri

Adı	Toplam alanı (Dönüm)	Toplam işyeri	Dolu işyeri sayısı	Boş işyeri sayısı	Doluluk oranı %	Yaklaşık istihdam
Mustafakemalpaşa KSS	1042	387	387	0	100	968
Tepecik KSS	11	50	40	10	80	30

Kaynak: Bursa Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, 2020

10. GZFT ANALİZİ

11. SONUÇ

Mustafakemalpaşa ilçesi tarım ve hayvanlık ile gıda üretim tesisleri ile ön plana çıkan bir ilçe olmakla birlikte son yıllarda turizm konusunda çalışmalar yürütülmekte ve özellikle termal ve doğa turizminin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bu kapsamda 10.000 dekarlık Tümbüldek kaplıcaları bölgesinde kurulması planlanan tesislerin ve otellerin hayata geçmesi önem arz etmektedir. Ayrıca Ayvaini mağarası ve Kestelek Kalesi'nin de turistik ziyarete uygun hale getirilmesi ilçenin turizm potansiyelini değerlendirilebilmesine imkân sağlayacaktır.

İlçede aktif genç nüfus olmasına rağmen sanayi alanında en önemli problemlerden bir tanesi kalifiye eleman temin edilememesidir. İlçe de genç nüfusun tutulması için alt yapı ve konut ihtiyaçlarının giderilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Genel çerçeve de değerlendirildiğinde Bursa'nın en önemli ikinci tarım ve hayvancılık ilçesi olarak nitelikli ve katma değerli tarım için gerekli önlemler alınmalı çiftçi niteliği artırılmalıdır. Bu kapsamda kamu kurumlarının gerekli destek ve yönlendirmeleri yapması yerinde olacaktır.

Mustafakemalpaşa OSB neredeyse tamamen dolu durumdadır OSB'nin genişletilmesi ve/veya yeni OSB/KSS oluşturulması sanayinin gelişmesi için faydalı olabilecektir. Buna karşın Mermerciler OSB'de ise alt yapı problemleri mevcuttur ve çözüme kavuşturulması için mutlaka kamu otoritelerinin destek ve yönlendirmeleri ile bu konuya müdahil olması gerekmektedir.

BEBKA

Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı

Bursa Merkez Ofis

İşiktepe OSB Mahallesi Arıtma Caddesi No:22
16215 Nilüfer/Bursa TÜRKİYE

Tel : 0 224 211 13 27

Faks : 0 224 211 13 29

E-Posta : bebka@bebka.org.tr

KEP Adresi: bebka@hs01.kep.tr

[@tcbebka](https://twitter.com/tcbebka)

[in](https://www.linkedin.com/company/bebka) /bebka

[/bebka](https://www.youtube.com/channel/UC...)

[/tcbebka](https://www.instagram.com/tcbebka)

[/tcbebka](https://www.facebook.com/tcbebka)

bebka.org.tr